

4334

प्रिन्न विरह बेतालीशी.

(अटले)

સિંધુ હિદ્રાબાદના માજીડેપુટી એન્જીયુકેશનલઈરિપેક્ટર

रावसाहेब दीवान प्रिन्सिपल

स्वर्गवासथी थयेलुं दुःख.

— ❁ —

ਪੰਨਾ ੧੧੧

મી૦ ઉમેદવાળી કરીમમોહમદ યુનસી.

પ્રસિદ્ધ ટરનાર

भी० यशुरमल त्रिभदास.

● 社会生活

અમદાવાદમાં.

પુનાઈટેડ પ્રીન્ટીંગ અને જનરલ એજન્સી

કંપની "લિમિટેડ" ના પ્રેસમાં

સુભદ્રાદેવ જંગમ સર્વેષુ.

सन् १८८५—संवत् १९४१.

દિનિત નવ પાઈ.

પ્રસ્તનાવા.

રાવસાહેબ દીવાન પ્રિયદાસ તારીખ ૪ સપ્ટેમ્બર
 સન ૧૮૮૪ ને રોજ દેવગોક થયા. આ વાત જ્યારે થરપાર
 કરે જીલ્લાની નિશાળોના મહેતાજીઓએ તથા મિત્રોએ
 સાંભળી ત્યારે તેઓમાં દુઃખનો વર્ણન ઉઠી રહ્યો હતો.
 ખરું કહીએતો થરપારકર જીલ્લામાં કેળવણીનો પાયા આ
 સાહેબજી નાંખ્યો અને લોકોને ઉપદેશ કરી તેમને હાલની
 સ્થિતિમાં આણ્યા. હવે પછી જે નિશાળો વધતી જાય
 અને લોકોની વિદ્યા ઉપર પ્રીતિ વધેતો તે સઘળાનું માન
 આ સાહેબજીને જ છે. આ સાહેબજીનાં ભાષણ ઘણું મીઠું
 અને પ્રેમ ઉપજાવે એવું હતું. મારાં ઓળખાણ આ સા-
 હેબ સાથે ફક્ત થોડાજ માસની હતી પણ હું તેમના પ્રેમથી
 બંધાઈ ગયો હતો. આ સાહેબજી માદગીરી કાયમ રાખવાને
 તેમના મિત્રો તથા મહેતાજીઓ ધટતો ઉપાય લેશે એવી
 ઉમેદ છે. આવી સ્વદેશ સુખિચક મિત્ર જવાથી કેટલી
 દિલગીરી થઈ તે જણાવવાને આ નિચેનું લખાણ કરેલું
 છે તે દોષ વગર નહીં હોય માટે તેમાં ચૂક હોય તે ક્ષમા
 કરી સુધારી વાંચશો એવું વિદ્વાન્મને મારી વિનતી છે.

પ્રિત્ત વિરહ બેતાઢીશી.

સોરઠા.

મિત્રો મળે અનેક, મ્હો મીઠા કપટી ઘણા;
 પરગણુ મિત્રજ એક, મિલદાસ સઉ જાણતા. ૧
 દુઃખ ઘણું થાય, મળવા તુજ આશા મટી;
 ભીતરતો ભેદાય, નાંખે સઉ નિસ્વાશરે. ૨

કવિત મનહર.

ધાઈ ધાઈ જતા તારી, પાસે તારી ભેટ લેવા,
 ભાવથીરે ભેટ લેતો, ભલીતું ભાઈ ભાઈ;
 સાહી સાહી ખાંધો તારી, જોતા મેમે મોઢા સામું,
 હેત તો હમેશ દીકું, ભાળી ભલી ભલાઈ;
 કમાઈ^x કમાઈ કરી, ખારે માસે હેત ભરી,
 શાખારીની આશ હવે, કોની પાસે રાખીયે;
 મલૂ પ્યારા મિલદાસ, કરી સ્વર્ગવાસ તોતો,

---

x એટલે મહેતાજીઓ ખાર માસ મહેનત કરતા પછી
 શાખારીની ઉમેદ રાખતા.

દાસને ઉદાસ કીધા, નિસવાસ નાંખીયે.
 સંભારી સંભારી તને, આંખો લાલ કીધી સૌએ,
 વિસારું વિસારું કરે, શીકલ ન વીસરે;
 વખાણી વખાણી હેત, આણી તારાં વેણ વા'લા,
 યાદ ઉરે આવે ત્યારે, *ઢંઢકાર નીસરે;
 દગો દઈ દુર દેશ. જાવા તુંતો પંથે પડયા,
 કાઢ દીધા દીલ વિશે, કોને જઈ દાખીયે;
 પ્રભૂ પ્યારા પ્રિભદાસ, કરી સ્વર્ગવાસ તૈતો,
 દાસને ઉદાસ કીધા, નિસવાસ નાંખીયે.

૪

અરે યાર એક વાર, આવીજ અમારી પાસે,
 રોષ આતે કેવો ભાઈ, કસુર અમારી *કે;
 વીસરે ન વેણ તારાં, નેહ ભયાં નેણ પ્યારા,
 દિન રેન આંસુ ધારા, રેડે ગુજ પ્રીય જો;
 ચંદ્ર ને ચકોર આ'ય ચંદ્ર દુર દુર જાય,
 પ્યારો થાય દૂર, થઈ દુર કેમ સાંખીયે;
 પ્રભૂ પ્યારા પ્રિભદાસ, કરી સ્વર્ગ વાસ તૈતો,

---

*ઢંઢકાર=દુઃખના પોકાર. *કહે.

દાસને ઉદાસ કીધા, નિસવાશ નાંખીએ.
 કાગડા જે સંદેસો તું, લઈ જાય મૂખા પામે,
 ચાંચ તારી સોનાથી, મઢાવું નકી બાણજે;
 કહે તેને સમજવી, આવી જા તું એકવાર,
 ન તો અંત્રીયાળ સહિ, રઝગયા પ્રમાણ જે;
 વચન વદી તું ગયો, *રહીશ વરસ ચાર
 એકદમ જૂઠું એમ, ભુંડા કેમ ભાંખીયે;
 પ્રભુ પ્યારા પ્રિભદાસ, કરી સ્વર્ગવાસ તેંતો,
 દાસને ઉદાસ કીધા, નિસવાશ નાંખીયે.

નાના નિરાશ્રિતો તારા, નોકરોને સંભાળતો,
 ભોળા મનથી ગરીબ, જનોને તું પાળતો;
 આપી ચોગ્ય આશરો તું, કષ્ટ કાપી નિત્ય નિત્ય,
 હવે ખન્યો ફૂર, કેમ ખજતાને પાળતો ?
 ભલા ભગવાન નામે, થાતું સમદૃષ્ટ ભાઈ,
 કાગડા કે' જઈ તારો, ગુણ નહીં રાખીયે;

---

* ગયા વરસે પરિક્ષા વખત કહ્યું જે હું ચાર વરસ
 હજી રહીશ.

મભૂ પ્યારા પ્રિભદાસ, કરી સ્વર્ગ વાસ તૈંતો,
દાસને ઉદાસ કીધા, નિસવાશ નાંખીયે. ૭

ઉમેદલી ભલી તારી; ભાવના સંભારે બેઠો,
મેમે ખાંધ્યા છુટે નહીં, જોર કરે કેટલું ?
કહ્યું ન તૈં કેમ જો “હું નહીં મળુ હવે તને”,
કાળજે કપટ વીર, રાખ્યું કેમ એટલું ?
અમે ભોળા કપટ ન, તારું ભાઈ મીછી લીધું,
જાણીએ વિચાર તારો, મે'તાજી Xબુલાખીયે;
મભૂ પ્યારા પ્રિભદાસ, કરી સ્વર્ગવાસ તૈંતો,
દાસને ઉદાસ કીધા, નિસવાશ નાંખીયે. ૮

સોરઠો.

થા મે'તા તૈયાર, નહું વરપ આ આવિયું;
ઈમતહાન લેનાર, તે શાણો સુખો નથી. ૯

X મહેતાજી બુલાખીદાસ આગળથી સમજ્યા તેથી
પેનશન લઈ ગયા.

એક મહેતાજીની દિલગીરી.

રામ માફ.

મેહેર કરી મારે ગામ, શાણા સુ'મા આવોને સાહે'મજી;
 કેમ ભૂલ્યાછો અમને આમ, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦ ૧૦
 તમને સંભારે સૌજન, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦
 પાકું કરીયે ન એવું મન, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦ ૧૧
 આવી જુઓને મારી નિશાળ, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦
 તમને યાદ કરેછે ખાળ, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦ ૧૨
 કરો માફ હોય મારી ચૂક, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦
 આવો મારે ગામ અમૂક, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦ ૧૩
 તમને દેખાકું મારું કામ, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦
 આવી કરો એક દીન વિશ્રામ, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦ ૧૪
 આપુ સઘજો હવાલો આજ, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦
 કેમ મૂક્યું રૂકું આવું રાજ, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦ ૧૫
 હતો તમ પર સગજો આશર, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦
 રૂવે સૌ કરિ તમને પોકાર, શાણા સુ'મા આવોને સાં ૦ ૧૬

જશે કુખના દીવશ હવે કેમ, શાણા સુખા આવોને સાં ૦
 મેલ્યા રઝળતા સર્પને એમ, શાણા સુખા આવોને સાં ૦ ૧૭
 જતી વેળા તમે માહારાજ, શાણા સુખા આવોને સાં ૦
 સોપી ચાલ્યા કોને દઇ રાજ, શાણા સુખા આવોને સાં ૦ ૧૮
 કરી શિપારશ અમારી કંઈ, શાણા સુખા આવોને સાં ૦
 અમે યાદ આજ્યા કે નહિ, શાણા સુખા આવોને સાં ૦ ૧૯
 વહાલપણ ન વિસરે ઘડી એક, શાણા સુખા આવોને સાં ૦
 થયા દયા હીન કેમ છેકં, શાણા સુખા આવોને સાં ૦ ૨૦
 ઉમેદઅલી કહે ભગવાન, શાણા સુખા આવોને સાં ૦
 પામો સ્વર્ગ સુખ દીવાન, શાણા સુખા આવોને સાં ૦ ૨૧
 સોરઠો.

ચારતરફ પોકાર, ત્રાહેની તાળી પડે;
 શાણો આ સરદાર, મિલદાસ ક્યાં પરવડે. ૨૨

ભુજંગી ઝંદ.

ભલો ભાગ્યશાળી વડો કીર્તિ વાળે,
 મહા નેક નામી કૃપાળુ દયાળો;
 ગયા ક્યાં થયા કોપ કેવો અત્યારે,

સિધાવ્ચો અરે રાવસાહેબ ક્યાંરે ? ૨૩

મર્યો સોર માતા મિચાનો ઘણેરો,
મળયો થોક* નારી નરો ખાળ કેરો;
અરે હાય હાયે હજારો પુકારે,

સિધાવ્ચો અરે રાવસાહેબ ક્યાંરે ? ૨૪

મિઠા બોલ તારે ભલું નામ કીધું,
વાણા સ્નેહથી સૌજને માન દીધું;
નહીં ઉપકારો કદીકો વિસારે,

સિધાવ્ચો અરે રાવસાહેબ ક્યાંરે ! ૨૫

કહું સાંભળો સાહિબો રાખિ ધ્યાને,
કયાં કામ નેકી તણાં આ દિવાને;
પુકારે જનો કીર્તિ હાટે ખજારે,

સિધાવ્ચો અરે રાવસાહેબ ક્યાંરે ! ૨૬

ખલૂ પ્રેમથી સૌ તને હાથ જોડે,
* સુદીવાન કાજે કરે અર્જ Xકોડે

વધારે પરીવાર લાખે હજારે,

---

* સમુદાય. X સારા. * ખુશીયો.

સિધાચો અરે રાવસાહેબ ક્યાંરે !

૨૭

ગરબી.

(રે મલાવરાવ શહેરનો મૂળો ક્યારે આવશેરે)

એ રાગ.

કોપ થયો આતો કારભારે, આચંતો તૂટીઆ આભરે
દીવાનજી, ઉડી અચાનક ન ચાલીચરે,

દરીઆ વચે વાણુ કુખીઆંરે, ખારવા કીધા ખરામરે
દીવાનજી, ઉડી અચાનક ન ચાલીચરે. ૨૮

અન્ય નથી કાંઈ આશરેરે, સુજે નહીં દીશ એકરે
દીવાનજી, ઉડી અચાનક ન ચાલીચરે.

દાશી રૂવે ઘર ચોકમાંરે, નફરો રૂવે છે અનેકરે
દીવાનજી, ઉડી અચાનક ન ચાલીચરે. ૨૯

જ્યાં જઈએ ત્યાં તમે સાંભરેરે, ભાવે નખાનને પાનરે
દીવાનજી, ઉડી અચાનક ન ચાલીચરે.

ખાગ ખગીયાને ખંગલારે, તમ વિના વરતી વેરાનરે

દીવાનજી, ઉડી અચાનક ન ચાલીયેરે. ૩૦
 જે ચીજનો વીનાશજીરે, તે મળવાની ન આશરે
 દીવાનજી. ઉડી અચાનક ન ચાલીયેરે;
 તે માટે પેમે પ્રભૂ ભજોરે, થાય મોક્ષ પામે સ્વર્ગ વાસરે;
 દીવાનજી, ઉડી અચાનક ન ચાલીયેરે. ૩૧

દોહરો.

રત્ન રાંક ઘરમાં હતું, રહ્યુંજ વાર લગાર;
 વળખાં મારો સોધવા, મળે ન આ સરદાર. ૩૨
 પરપોટો પાણી વિષે, ઘડી એક શણગાર;
 જતાં વાર લાગે નહીં, મળે ન આ સરદાર. ૩૩
 મેહ અતે મેમાન પણ, દીવશ બે કે ચાર;
 ભવ આખો બેસે નહીં, મળે ન આ સરદાર. ૩૪
 પારસ મણિ હાથે ચડયા, ખોચો તે તરનાર;
 ભલે હવે સોધે ભમે, મળે ન આ સરદાર. ૩૫
 ઇશ્વર કૃત ગતિ એહવી, કૂડો સા સંસાર;
 ફરો ઉપાય હજાર પણ, મળે ન આ સરદાર. ૩૬
 દીપક જોત બુઝી ગઈ, અંધકાર સૌ ઠાર;

કરિયે હુનર હુનર પાણ, મળે ન આ સરદાર.	૩૭
ધર ઘર ગોથાં ખાધયે, કરિયે દારો દાર;	
આ ભવતો નવ દેખિયે, શાગો આ સરદાર.	૩૮
વા જતાં તો વારશી, જતાં * તાર શી વાર;	
રહ્યા ન મોટા માનવી, રહ્યો ન આ સરદાર.	૩૯
તંગ લગામો ચાડિયા, નવ લખ દોડેસ્વાર;	
રે'શે તે કેમ-રાતડિ, દોડો એ સરદાર.	૪૦
હત્યો જગમાં જશ લઈ, હત્યો આ સંસાર;	
હત્યો ખાહ કોડથી, પ્રીભદાસ સરદાર.	૪૧

હૃશ્વર પ્રાર્થના.

દોહરો.

હે જગ કરતા જગ પતી, ભવજલ તારણ હાર.
*નેણું મલમાં નાંખજે, પિતા તળા ગુણ સાર. ૪૨

* વીજળીની મારફત સંદેશો.

* નાણુંમલ ને દીવાન પ્રિભદાસનો ચિરણુભીરૂ તેને
પ્રભુ તેના ખાપ નેવો કીર્તિવાન કરો—તથાસ્તુ.

